

UN EPISODI DE LA HISTÒRIA DEL VELL HOSPITAL

GONÇAL CUTRINA I SORINAS

Quan l'edifici del vell Hospital Municipal ha deixat de funcionar o d'exercir la missió per a la qual fou creat, cal ubicar-lo dins la història del poble tot recordant els seus inicis i algunes de les vicissituds que, al llarg dels segles, han marcat les seves parets. Unes làpides a la façana són el testimoni feient d'aquests episodis.

Durant la prelacia de l'abat Climent de Mai foren bastides -junt a l'oratori de Nostra Senyora de Gràcia, situat a un costat del camí ral de Ripoll a Olot- les parets de l'establiment benèfic segons acord pres per una reunió celebrada al palau abacial, amb seixanta vuit veïns notables, el dia 19 de maig de 1573. Una de les inscripcions de la façana commemora l'esdeveniment:

"ab las charitats dels homes de Ripoll y altrás personas devotas, fonc edificada la present casa en lo any 1573"

Per la seva especial situació fora les muralles de la vila, l'immoble fou víctima de les accions de guerra que sovintejaven i, abans de complir el segle, era enderrocat a conseqüència de la contesta amb les forces franceses.

Una altra inscripció recorda el fet:

"fou edificada la present casa en lo any 1661, a causa de la guerra"

Làpides a la façana, que són testimoni de les diverses reedificacions

A l'arxiu Històric Municipal es conserva l'acta original d'aquest fet i considero interessant la seva transcripció, ja que forma part de la turmentada història de la vila ripollesa.

(el document és adaptat parcialment al català modern)

“Jesús, Maria, Josep, el Gloriós sant Eudald, els tres reis d'Orient y sant Rafel sian amb nosaltre i la guia de la nostra empresa, Amén.

-Nova ratificació a causa de guerres-

En l'any 1654 en el mes de novembre per causa dels francesos que guanyaren la vila de Puigcerdà, la Majestat Catòlica nostre rei i Senyor que Déu guardi per conservació del país, manà als qui governaven aquesta plaça posar foc a la casa de l'hospital de la present vila fora els murs de nostra Senyora de Gràcia i raval la qual casa fou tota

cremada sense aprofitar cosa gran ni xica, sols l'altar que avui és i l'escon i portes que avui és tot dins la capella i la roba blanca que es conservà dins Sant Eudald tot el temps de la guerra la qual els abaix anomenats administradors ho prengueren en inventari i estigué sis anys i tres mesos sense hospital, fins el dia abaix assenyalat.

- El 3 de desembre de dit any 1654, després de rendit Puigcerdà es rendí aquesta vila a l'obediència del rei de França i estigué sota aquesta obediència fins el 14 de març de 1660, que tornà a l'obediència del seu rei natural d'Espanya que Déu guardi per benefici de la pau que Nostre Senyor fou servit donar-nos pel seu lloc i temps. Que Nostre Senyor conservi molts anys, Amén.-

- En el transcurs de dits sis anys els francesos temian que tornessin els espanyols a sitiar dita vila i espatllaren la Capella que encara restava sencera i així tots acabaren amb dit hospital i capella.-

- El 4 de gener de 1662 el seu segrestador fra D. Lluís de Pons, almoïner per la magestat, convoca al palau tot el poble per tal que diguessin si volien es tornés redificar dit hospital al mateix lloc ho ahont, s'acorda que al mateix lloc. Jo contradic i poso l'exemple del que he vist junt amb el meu company Rafel Deop, i que es faci dins la vila al lloc o paratge més a propòsit. Déu vulgui no arribi per molts de temps en semblant estat.-

-El 5 de gener en poder d'Onofre Pont notari el senyor D. Francesc de Pons i de Guimerà, vicari general, abadia vacant, ens anomena administradors a mi Gaspar Llaguna apotecari i Rafel Deop serraller i començarem la present obra el 15 de febrer de 1662 amb onze sous que ens donareu constants, Onofre Pont notari i Bernat Toralles administradors en el temps de la guerra que encara no hi hagués hospital els tenien en llurs cases els pobres. Del que podien.-

-A mi Gaspar Llaguna, més de ser cobrada la meua honra i caritat m'obliga a prendre aquesta empresa doncs trobo en el present llibre el meu rebesavi Francesc Llaguna el primer administrador que resolgué de fer-lo amb la forma que està avui, molt més gran que de la casa a la capella no hi havia casa i avui hi és aquesta gran sala i era tan alta la casa que estava a dues vessants. Tot això és memòria feta per mi, Gaspar Llaguna apotecari i anirà continuant tot el que haurà costat.¹

-A 26 de març de 1662 férem una aplega general per la vila i es troba el següent, partida per partida:

Al carrer del Valls. Primo, la senyora Victòria Colí Cardona..... 6 lliures

Fra D. Lluís de Pons, Almoiner Segrestador reial..... 10 lliures

Mossèn Francesc Llaguna, mon germà, domer segon i sagristà de Sant Pere..... 2 lliures

Ramon Cellas, bracer. un jornal de manobre.

Pere Capdevila, un jornal

Sebastià Reynal, sastre, un jornal

Pere Vaquer, un jornal

Marc Aragó, un jornal

Frances Vila, encepador..... 4 sous

Bernat Torallas, dos jornals de fuster

Joan Carrera, un jornal

¹ L'opinió d'en Llaguna sobre aquests treballadors no era excessivament satisfactòria.

Pere Pardinàs, 200 claus mallals
 Josep Cavalleria, el mateix
 Gabriel Cavalleria, el mateix
 Francesc Cavalleria, el mateix
 Pau Cavalleria, el mateix
 Bernat Sau, ferrer..... 9 sous

Pau Gallart, 2 relles i 2 golfos per porta.
 M. Pere Francès, dos jornals
 Joan Paniser, marxant, dos jornals d'home
 i cavalcadura i les seves despeses.
 Mossèn Josep Taurinyà..... 3 lliures

Eudald Saló, els golfos i les relles per dues
 portes
 Jaume Augier, 3 cargues de calç
 Joan Sendra, 3 jornals d'ell i d'un matxo
 Jacint Formatger, 2 jornals d'ell i matxo
 Miquel Mirapeix..... 2 lliures

Francesc Prat, 2 jornals d'ell i de l'ase
 Joan Vilalta, 2 jornals d'ell i de la mula
 Gaspar Llaguna, la medicina de 6 mesos
 per dit hospital valgué..... 5 lliures

Joan Seguí, 2 tancadures amb claus per portes
 Bartomeu Surroca, dos jornals
 Eudald Sala, 1 cana de cordellats..... 1 lliura

Na Jòrdia Peresteve..... 4 sous

Sebastià Galí, un jornal
 Francesc Parer, golfos i relles per la porta
 de l'hort

Miquel Bover, 1 jornal de fuster i assentar el retaule	
Jaume Capdevila.....	2 lliures
Sebastià Claret, un jornal d'ell i el matxo	
Senyora Eudalda Steve, una mesura de mestall	
Bernat Salvó nunciarà tota la feina que serà menester dins la vila i abadiat per les cobrances i plets.	
Baptista Torallas, un jornal	
Pere Masdéu, un jornal	
Pere Surinyach, un jornal	
Ramon Verdaguer, dos jornals d'ell i dos matxos	
Bernat Santanach, dos jornals	
Reverend Jeroni Vinyals.....	1 lliura
Francesc Illa, notari, una mesura de blat	
Jaume Barrera, dos jornals d'home i matxos	
Lluís Tulló, sastre.....	3 sous
Francesc Romeu, un jornal d'ell i del rossí	
Marianna Molins, 2 mesures de blat i un bajart	
Eudald Font, sabater.....	4 sous
Pere Sauquer.....	6 sous
Miquel Civilla, dos jornals	
Gabriel Capdevila, dos jornals	
Emanuel Vila, dos jornals	
en Bailino, dos jornals d'ell i del burro	
Domènec Pusalgas, un jornal de mestre de cases	
Joan Nonó.....	8 sous

Pau Raguer, dos jornals	
Jordi Mas, 4 golfos i 4 relles	
Pau Lluch, una tancadura amb clau per una cambra	
Jacint Jordana, dos jornals d'ell i del matxo	
Jaume Barrató, 6 sous i una porta vella que és a la cuina de baix	
Pons Lliurat, un jornal per l'aigua	
Joan Bailando, un jornal per l'aigua	
Antonio Moliner, altre	
Miquel Marés, sastre, dos jornals	
Geroni Quer, un jornal	
Eduald Tenas, dos jornals d'ell i de dos matxos	
Pere Auger, un jornal	
Sebastià Ginesta, dos jornals	
Antic Maurell, un jornal	
Tomàs Serra, un jornal	
Joan Vila, un jornal	
Antoni Salarich, un jornal	
Joan Armengol, un jornal	
Pau St.Marti.....	2 sous
 Pere Antoni Caselles, un jornal	
Climent Arnau, dos jornals	
Isidre Parés, dos jornals	
Miquel Portusach.....	6 sous
 Antoni Mas, dit Masguit	3 sous
 Farriol Reynal, un jornal	
Jaume Tenas, dos jornals	
Joan Esteve, àlies Garset, un jornal	

Eudald Claret, dos jornals d'ell i de la mula	
Joan Xiripell, dos jornals d'ell i del matxo	
Miquel Guerra, dos jornals	
Montserrat Taurinyà, dos jornals	
Eudald Casany, dos jornals	
Antoni Uguet, un jornal	
Antoni Suriach, dos jornals	
Gabriel Gravalosa, dos jornals	
Miquel Vinyas, tres jornals	
en Farragut, un jornal	
Isidre Cortada, un jornal ell i els matxos	
M ^{re} Francesc Vila, un jornal del eu nebot i burro	
Josep Valls, dos jornals	
Josep Clarella, de fuster dos jornals	
Josep Peresteve, de fuster dos jornals	
Marianna Molinou, vídua, una mesura de blat	
Francesc Anfruns, un jornal	
Felip Mercader, un jornal	
Farriol Arqués,	6 sous
 Gabriel Artigas, un jornal	
Joan Jolis,	16 sous
 Domènec Casany, un jornal	
Isidre Montaner, un jornal	
Rafel Grau, dos jornals	
Francesc Surroca, dos jornals	
Rafel Claret, una tancadura que és a la porta que munta el porxo	
Sra. Maria Bover, vídua, Set càrregues de post, amb diners.....	1 lliura
 Joan Oriola, una càrrega de post.....	1 lliura

en Daga, un jornal	
en Pirrot Frances, un jornal	
M ^o Joan Casallebras,	20 sous
Francesc Oliver,	5 sous
Jaume Vinyas,	8 sous
Miquel Fonoll,	8 sous
Joan Genís, un jornal	
Jaume Coma, un jornal	
Martí Coma, un jornal	
Josep Esteve, dos jornals per aportar bigues per a l'aigua	
Manuel Baseja, dos jornals	
Bernat del Teix, un jornal d'ell i matxo	
Francesc Roca, un jornal d'ell i matxo	
Pere Parer, 3 jornals del rossí	
Francesc Avigier, dos jornals de matxo	
Francesc Xicoi, un jornal	
Josep Claret, un jornal	
Frances Company, notari	4 sous
Jaume Pigarau,	5 sous
el galotxer, un jornal	
Josep Baseja, un jornal	
Benet Cubines, un jornal	
Josep Capdevila, notari,	12 sous
M ^o Joan Font, un jornal mestre de cases	
M ^o Valls, altre. mestre de cases	

M ^o Ginert, altre, mestre de cases	
Antoni Mercader,	2 sous
Eudald Fortich, un jornal	
T. Cuvilla major, un jornal	
Francesc Colomer, 200 claus	
Josep Vilalta, 200 claus	
Pau Busquets,	1 sou
en Ramonet,	1 sou
Benet Mirapeix	16 sous

-Igualment es fa arreplega amb diners per tota la vila amb la bacina 1 lliura 26 sous.

-Tots aquests jornals fan gran "rumbo" i valgué poc en profit perquè tots eren gent de les seves cases treballaven poc, doncs venien a les deu i plegaven a les dues de la tarda.¹

-D'ací endavant assentarè el que haurà costat tant al Comú com a les Confraries per picolar per l'afer de la present obra.

-Resolgueren donar la fusta solament, sense obrar, a totes les Confraries i ells hi posaren el demés.

-La cambra dels fadrins de mans de guix i altres coses costaren trenta lliures i catorze sous i la va fer Pere Surroca, capità aquest any. 30 lliuresl. 14 sous.

-El reixat de dita cambra féu Francesc Quer, sense posar el de compra. 59 lliures. 4 sous.

-La cambra dels Elois que la feren molt de caritats 26 sous

-La dels paraires..... 29 lliures. 17 sous

-La dels sabaters se la feren ells el guix i es fan de manobres. Indico el cost sense tot això..... 18 lliures.

-La dels teixidors per ser pobres i pocs, sols hi posen el guix i mans i nosaltres els hi obrem tota la fusta i porta i finestra. Amb tot indico algunes costes..... 28 lliures.

-Tot això es comptat sense res de alhajas ja comprades per dites cambres, que sols es compta l'obra feta pels mestres.

Nota: Avui, els darrers de desembre del 1667, resoluérem de parar les obres per ser cridada altra volta la guerra entre les dos Corones, pel temor que tenim que tornaran espatllar, que Déu no ho vulgui i així tinc mirat i firmat en els meus llibres de comptes el que tinc

Aspecte general del vell edifici als voltants de l'any 1980

Foto: Gonçal Cutrina

jo de la meua part gastat en dita obra fins dita diada i trobo haver gastat nou-centes catorze lliures, deu sous, i un diner. Com que tinc de passar comptes donant-los al senyor Abat i oïdors de comptes. Sensa el que Rafel Deop haurà gastat, que ja es posarà més avall i si resolen fer mes obres ara, siguem nosaltres o altres, tindrem curiositat d'annotar el que costarà. DIC 914 11.10 sous 1 diner”.

Crec interessant la relació de cognoms ripollesos en aquelles dates per tal de poder fer una comparança amb els actuals. No es pot determinar la situació econòmica de les famílies, tot i que sembla bon xic migrada.

L'edifici de l'hospital va sofrir altres destruccions, especialment el dia 22 de maig de 1839, causades pels carlins. La història d'aquest vell hospital, avui transformat en Escola-Taller, mereix que en altres ocasions hi dediquem una especial atenció.

Data sobre la porta d'entrada de la capella de Nostra Senyora de Gràcia

Foto: Gonzàl Cárdena